

Το 2013 ήταν μία πολύ σημαντική επέτειος όχι μόνο για την ελληνική ορειβασία, αλλά και για όλον τον ορειβατικό κόσμο του πλανήτη. Συγκεκριμένα στις **2 Αυγούστου 2013** συμπληρώθηκαν **100 χρόνια** από την πρώτη ανάβαση στην ψηλότερη κορυφή του Ολύμπου που έγινε από τον **Χρήστο Κάκκαλο** από το **Λιτόχωρο** και τους διάσημους - και τότε - **Ελβετούς Frederic Boissonnas**, φωτογράφο & εκδότη και **Daniel Baud-Bovy**, συγγραφέα & τεχνοκρίτη.

Όλυμπος

100 χρόνια

από την
1η ανάβαση
στην ψηλότερη
κορυφή

Κείμενο-Φωτογραφίες: **Νίκος Νέζης**

Επειδή είχαν μεσολαβήσει **25** περίπου ανεπιτυχείς προσπάθειες ξένων ορειβατικών και επιστημονικών αποστολών από το **1780**, το γεγονός της πρώτης ανάβασης προκάλεσε το ενδιαφέρον ξένων ορειβατών, που μετά και την κυκλοφορία των βιβλίων των δύο εξαίρετων Ελβετών, άρχισαν να επισκέπτονται κατά κύματα την Ελλάδα και τον Όλυμπο και το κυριότερο, με τις δημοσιεύσεις τους, εξύμνησαν τις ασύγκριτες ομορφιές της Ελλάδος και του Ολύμπου. Από τότε έχουν ανέβει στον Όλυμπο πάνω από **150.000** ορειβάτες από **115** χώρες από όλες τις ηπείρους. Όλα αυτά δε είχαν ως αποτέλεσμα και την ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού της ευρύτερης περιοχής των Νομών Πιερίας και Λαρίσης.

Ίσως σήμερα να μη φαίνονται σπουδαίες οι προσπάθειες που έκαναν τότε οι διάφοροι ξένοι περιηγητές και επιστήμονες για να ανέβουν στον Όλυμπο (μικρό σχετικά βουνό σε σύγκριση με τις Άλπεις). Για τη σωστή αξιολό-

γηση των προσπαθειών αυτών και κυρίως της πρώτης ανάβασης στην κορυφή του, πρέπει να ληφθούν υπόψη η μεγάλη περίοδος της τουρκικής κατοχής, η χάραξη στον Όλυμπο τον ελληνοτουρκικών συνόρων (1881-1912), οι σχετικές άδειες που χρειάζονταν για την επίσκεψη ξένων, η έλλειψη κατάλληλων χαρτών και πληροφόρησης, η δυσχέρεια εξεύρεσης στρατιωτικής συνοδείας και αγωγιατών - οδηγών, τα συχνά πολεμικά επεισόδια που γινότουσαν και η παρουσία, τέλος, πολλών ληστών μέχρι το 1926 (Λιόλιου, Γκαντάρα, Γιαγκούλα, Μπαμπάνη, Τσιαμίτα, Τζατζά κ.ά.). Επειδή ο Όλυμπος θεωρείται και αναφέρεται στη διεθνή βιβλιογραφία ως ένα από τα ιερά βουνά σύμβολα του κόσμου, γιατί υπήρξε «κατοικία» των αρχαίων θεών και κέντρο της Ελληνικής Μυθολογίας, που τόσο σημαντικό ρόλο έπαιξε στη διαμόρφωση της αρχαίας ελληνικής σκέψης, η **Ελληνική Ομοσπονδία Ορειβασίας Αναρρίχησης (Ε.Ο.Ο.Α.)** τίμησε το γεγονός της συμπλήρωσης 100ετίας

1)

2)

Τα Ελληνικά Ταχυδρομεία κυκλοφόρησαν αναμνηστική σειρά γραμματοσήμων (γραμματόσημα, φάκελοι, κάρτες, άλμπουμ) με τίτλο «100 χρόνια από την πρώτη ανάβαση στον Όλυμπο».

από την πρώτη ανάβαση της κορυφής του με διάφορες εκδηλώσεις ανάλογες της διεθνούς φήμης του, ενώ μετά από σχετικές προτάσεις και ενέργειές της, τα Ελληνικά Ταχυδρομεία κυκλοφόρησαν την **19-7-2013** αναμνηστική σειρά γραμματοσήμων (γραμματόσημα, φάκελοι, κάρτες, άλμπουμ) με τίτλο «100 χρόνια από την πρώτη ανάβαση στον Όλυμπο».

Μία από τις εκδηλώσεις που έγιναν ήταν ο εορτασμός της επετείου στην παλιά μονή του **Αγίου Διονυσίου** στον Όλυμπο την **20-7-2013**, όπου σε συνεργασία με τον ηγούμενο της Μονής έγινε δοξολογία στο καθολικό

και ομιλίες, βραβεύσεις, προβολή και έκθεση φωτογραφιών στο αρχονταρίκι της Μονής. Από τους επίσημους προσκεκλημένους της Ε.Ο.Ο.Α. εντύπωση προκάλεσαν και χειροκροτήθηκαν από το κοινό τα **εγγόνια** των πρώτων κατακτητών της κορυφής, ήτοι του **Valentin Boissonnas** που έχει παντρευτεί Ελληνίδα, την **Άννα Τσίχλη**, του **Manuel Baud-Bovy**, που μίλησε στα ελληνικά και του **Θεόδωρου Κάκκαλου**. Ο δε V. Boissonnas με τη γυναίκα του και το παιδί του, δηλαδή το **διεγγόνο** του Fred. Boissonnas, ανέβηκε στο καταφύγιο «Σπ. Αγαππτός» και

3)

4)

1) Η Μονή του Αγ. Διονυσίου.

2-3-4)
Ο Θ. Κάκκαλος,
ο V. Boissonnas
και ο M. Baud -
Bony στην εκδή-
λωση για τα 100
χρόνια.

στη συνέχεια στο Μύτικα! Μία ξεχωριστή παρουσία ήταν και ο πρέσβης της Ελβετίας στην Ελλάδα, ο **Lorenzo Amberg**, που μιλούσε ελληνικά και στη δοξολογία είπε το «Πάτερ Ημών» στη γλώσσα μας.

Μικρό χρονικό της πρώτης ανάβασης

Τον Ιούλιο του 1913 οι Ελβετοί Frederic Boissonnas (1858-1946), φωτογράφος-εκδότης και Daniel Baud Bony (1870-1958), συγγραφέας-τεχνοκρίτης, μετά την περιήγησή τους στην απελευθερωμένη Ήπειρο, φθάνουν στη

Θεσσαλονίκη για να παρακολουθήσουν και να φωτογραφίσουν τις πολεμικές επιχειρήσεις, προσκαλεσμένοι της Ελληνικής Κυβέρνησης. Οι δύο Ελβετοί, για να αξιοποιήσουν τις οκτώ ημέρες που μεσολαβούσαν μεταξύ των δύο υποχρεωτικών εμβολιασμών τους για χολέρα, αποφάσισαν να εξερευνήσουν τον Όλυμπο, εκπληρώνοντας έτσι ένα παλιό τους όνειρο. Στις 28 Ιουλίου φθάνουν στο Λιτόχωρο, ερχόμενοι με καΐκι από τη Θεσσαλονίκη (όπως συνηθιζόταν τότε) και αφού παίρνουν για οδηγό τον κυνηγό αγριοκάτσικων Χρήστο Κάκκαλο (1882-1976) ξεκινούν την επόμενη ημέρα για

τη Μονή Αγίου Διονυσίου, όπου φθάνουν το μεσημέρι. Μετά από λίγο ανηφορίζουν το παλιό μονοπάτι στα βόρεια του μοναστηριού και κατασκηνώνουν στην Πετρόστρουγκα.

Στις 30 Ιουλίου, αφού αφήνουν την Πετρόστρουγκα και το κατεστραμμένο από μεγάλη πυρκαγιά δάσος της, ανηφορίζουν στη Σκούρτα και αφού διασχίσουν το «Λαιμό» φθάνουν στην άκρη του οροπεδίου που αμέσως βαφτίζουν «Λιβάδι των Θεών». Στη συνέχεια ανεβαίνουν στον Προφήτη Ηλία και εξερευνούν τη βάση του Στεφανιού. Την κορυφή αυτή τη βαφτίζουν «Θρόνο του Διός», ενώ στο Σκολιό δίνουν την περίεργη ονομασία «Μαύρη κορυφή» (γιατί εκείνη την ώρα ήταν σκοτεινή η πλευρά της προς τα Μεγάλα Καζάνια).

Από το οροπέδιο κατεβαίνουν κάτι απότομες σάρες και σε δύο ώρες φθάνουν στην άκρη του δάσους, όπου υπήρχε μία καλύβα ξυλοκόπων, εκεί που είναι σήμερα το μικρό ξέφωτο, ΒΑ του καταφυγίου «Σπήλιος Αγαπητός», που έχει διαμορφωθεί κατάλληλα για προσγείωση ελικοπτέρου. Εκεί στην καλύβα συνειδητοποιούν ποιος είναι ο «δρόμος» για την κορυφή.

Στις 31 Ιουλίου όλη η ομάδα παίρνει το δρόμο της επιστροφής. Όμως κοντά στο μοναστήρι αποφασίζουν να επιχειρήσουν την ανάβαση στην ψηλότερη και απάτητη κορυφή του Ολύμπου. Έτσι γυρνούν στα "Πριόνια", όπου το βράδυ δοκιμάζονται από μία φοβερή θύελλα. Την άλλη μέρα, αρκετά ταλαιπωρημένοι, ανηφορίζουν το "Μαυρόλογγο". Το απόγευμα φθάνουν στην Καλύβα όπου και διανυκτερεύουν.

Πριν να ξημερώσει ακόμα, ξεκινάει με ομίχλη, χαλάει και δυνατό αέρα. Μετά από μία κοπιαστική ανάβαση από μικρές χαραδρώσεις, σάρες και απότομους γλιστερούς βράχους, φθάνουν με μία τελευταία έφοδο πάνω σε μία στενή κορυφογραμμή (από την περιγραφή φαίνεται ότι ανέβηκαν κατευθείαν από τα "Ζωνάρια"). Σκαρφαλώνοντας συνέχεια μέσα στην ομίχλη, ο Χρήστος Κάκκαλος μπροστά **Ξυπόλτος** και πίσω οι δύο Ελβετοί δεμένοι με σχοινί, ανεβαίνουν τελικά σε μία «καταφωγμένη» κορυφή, που νομίζοντας ότι είναι η ψηλότερη, την βαφτίζουν «**Κορυφή της Νίκης**» (προς τιμήν της νίκης των ελληνικών στρατευμάτων στο Σαραντάπορο). Οι Ελβετοί

Στις **2 Αυγούστου 1913**, ώρα **10 και 25'** το πρωί κατακτιέται η ψηλότερη κορυφή της Ελλάδος, η απάτητη μέχρι εκείνη τη στιγμή κορυφή του Ολύμπου. Νικητές της ο Χρήστος Κάκκαλος, Frederic Boissonnas και Daniel Baud Bovy.

(1) Στο Μύτικα - CAF-CAS-Alpine Club & Έλληνες (12-9-1927) Φωτ. Fred. Boissonnas.

(2) Στο Στεφάνι (11-9-1927) Φωτ. Fred. Boissonnas.

(3) Ο Fred. Boissonnas στην Ταρπητή Πέτρα του Μύτικα (2-8-1913). Φωτ. D. Baud Bovy.

1)

ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΚΚΑΛΟΣ

(1882-1976)

Από το Λιτόχωρο, ήταν υλοτόμος και κυνηγός και άριστος γνώστης του Ολύμπου. Μετά τις ιστορικές πρώτες αναβάσεις του το 1913 στην κορυφή Μύτικας και το 1921 στην κορυφή Στεφάνι καθιερώθηκε ως επίσημος οδηγός του Ολύμπου και οδήγησε εκατοντάδες ορειβάτες στις κορυφές του.

FREDERIC BOISSONNAS

(1858-1946)

Από την Ελβετία, διάσημος και πολυβραβευμένος φωτογράφος, είχε αναλάβει από την ελληνική κυβέρνηση τη φωτογράφιση της Ελλάδος. Τα λευκώματά του για την Ελλάδα (από το 1913) και του Ολύμπου (από το 1919), που εκδόθηκαν στα Γαλλικά, Αγγλικά και Γερμανικά, έκαναν γνωστές τις ασύγκριτες ομορφιές της σε όλο τον κόσμο. Ανέβηκε στον Όλυμπο το 1913, το 1919 και το 1927.

DANIEL BAUD-BOVY

(1870-1958)

Από την Ελβετία, ιστορικός τέχνης, τεκνοκρίτης και συγγραφέας, περιηγήθηκε την Ελλάδα μαζί με τον Boissonnas γράφοντας τα κείμενα των φωτογραφικών λευκωμάτων. Ανέβηκε στον Όλυμπο το 1913, το 1919 και το 1927. Ο γιος του Samuel Baud-Bovy, που ανέβηκε στον Όλυμπο το 1927 και ο οποίος έμαθε να μιλά και να γράφει ελληνικά, εξελίχθηκε σε σοβαρό μελετητή του δημοτικού μας τραγουδιού διασώζοντας και καταγράφοντας σπάνιο υλικό.

2)

Στην καρδιά κάθε θνητού βρίσκεται ένα κομματάκι από τη φωτιά του Προμηθέα.

F. Boissonnas

3)

γράφουν λίγα λόγια σε μία κάρτα για την ανάβαση, τη βάζουν μέσα σε ένα μπουκάλι και το τοποθετούν προσεκτικά κάτω από ένα σωρό από πέτρες για να το προστατεύσουν (βρέθηκε ύστερα από **14 χρόνια**, στάλθηκε στην Ελβετία και σήμερα βρίσκεται στα **γραφεία της Ε.Ο.Ο.Α.**).

Σε ένα ξάνοιγμα όμως του καιρού βλέπουν μία άλλη, φοβερότερη κορυφή, ψηλότερα απ' αυτούς και καταλαβαίνουν το λάθος τους. Απογοητευμένοι κατεβαίνουν την απόκρημνη κορυφή που τώρα ονομάζουν «**Ταρπηία Πέτρα**» και παίρνουν το «δρόμο» προς τα κάτω. Αλλά, όπως γράφει αργότερα ο Boissonnas, στην καρδιά κάθε θνητού βρίσκεται ένα κομματάκι από τη φωτιά του Προμηθέα.

Ο Χρήστος Κάκκαλος με κατεβασμένο το κεφάλι, αμίλητος, κατεβαίνει την απότομη κόψη. Σταματάει. Μπροστά του ο «κατακόρυφος διάδρομος» που οδηγεί στην ψηλότερη κορυφή. **Απάνω;** ρωτάει. Οι Ελβετοί τού γνέφουν, **ναι**. Είναι η μυστική απόφαση που είχαν πάρει προηγούμενα και οι τρεις τους, ο καθένας για τον εαυτό του, χωρίς να ανταλλάξουν λέξη. Όλοι τους μία σκέψη, μία καρδιά. Χωρίς άλλο λόγο ο Κάκκαλος αφήνει τα φωτογραφικά σύνεργα που κουβαλούσε και ρίχνεται μπροστά, σκαρφαλώνει με πείσμα τους λείους και επικίνδυνους βράχους ακολουθούμενος από τους δύο Ελβετούς και να, σε λίγο είναι στο τέρμα, δεν πάει παραπάνω, είναι στην κορυφή.

Έτσι στις **2 Αυγούστου 1913** (οι Ελβετοί ήδη χρησιμοποιούσαν το σημερινό ημερολόγιο), ώρα **10 και 25'** το πρωί, κατακτιέται η ψηλότερη κορυφή της Ελλάδος, η απάτητη μέχρι εκείνη τη στιγμή κορυφή του Ολύμπου. Νικητές της ο Χρήστος Κάκκαλος, Frederic Boissonnas και Daniel Baud Bovy. Ο Χρήστος Κάκκαλος έγινε αργότερα ο πρώτος επίσημος οδηγός του Ολύμπου και για τελευταία φορά ανέβηκε στην ψηλότερη κορυφή, τον Μύτικα, το **1972**, σε ηλικία **90 ετών!**

Η ανάβαση αυτή και η κατάκτηση της κορυφής, που βάφτισαν τότε «Κορυφή Βενιζέλος» (Μύτικας ονομάστηκε αργότερα) έγινε επίσημα γνωστή το **1919** με την έκδοση του βιβλίου «La Grece Immortelle»).

ΕΝΑΣ ΑΙΩΝΑΣ ΜΥΤΙΚΑΣ

Κείμενο-Φωτογραφίες:
Αλέξης Καννάς

Για τα 100 χρόνια από την κατάκτηση του Μύτικα, ο καλός μας φίλος **Αλέξης Καννάς** ταξίδεψε με την παρέα του από την Πάτρα στο θρυλικό βουνό. Στις 20 Ιουλίου, ανήμερα του Αγ. Ιωάννη, οι Πατρινοί φίλοι βρέθηκαν στο παλιό μοναστήρι του Αγίου Διονυσίου, πάνω από το Λιτόχωρο. Εκεί έζησαν τις μοναδικές στιγμές της εκδήλωσης προς τιμήν των τριών πρωτοπόρων κατακτητών της κορυφής, Κάκκαλου, Boissonnas και Bovy.

- Εμείς δεν θέλαμε να δρέψουμε ορειβατικές δάφνες, δεν είχαμε τέτοιες βλέψεις, μου δήλωσε ο Αλέξης. Απλά πήγαμε να περπατήσουμε στη μνήμη τους, σε μερικά από τα μέρη που βάδισαν **εκείνοι οι μεγάλοι**. Περάσαμε λοιπόν αρχικά από τη θέση «**Μπάρμπα**», στα **1.450 μ.** και μετά διασχίσαμε το περίφημο δάσος οξυάς που πολλοί ονομάζουν «**Δάσος της Σιωπής**». Η θέση «**Κόκκα**» στα **1.750 μ.**, σαν να 'ταν το γνωστό ναρκωτικό, μάς «νάρκωσε» με την ασύλληπτη θέα προς τον «**Μαυρόλογο**», από το χείλος του γκρεμού. Διανυκτερεύσαμε στο καταφύγιο της «**Πετρόστρουγκας**», στα **1.950 μ.** Το πρωί της Κυριακής, 21 Ιουλίου, αναχωρήσαμε χαράματα για το «**Οροπέδιο των Μουσών**». Από την κορυφή «**Σκούρτα**» στα **2.476 μ.**, αγναντέψαμε για πρώτη φορά το συγκρότημα των ψηλών κορυφών. Μετά το «**Πέρασμα του Γιόσου**», τα βήματά μας χαλάρωσαν στο μαλακό χορτάρι του Οροπεδίου των Μουσών. Πολύς κόσμος στα δύο καταφύγια, του «**Χρήστου Κάκκαλου**» και του «**Γιόσου Αποστο-**

*Το Δάσος της Σιωπής. (πάνω)
Θρόνος του Δία και καταφύγια Κάκκαλου και Γίτσου Αποστολίδη, στο Οροπέδιο των Μουσών.*

Λίδη». Πολύχρωμα αντίσκηνα ήταν στημένα εδώ κι εκεί. Το ωραιότερο όμως, το πιο απρόσμενο θέαμα, μας το πρόσφερε ένα κοπάδι από εννέα **αγριόγιδα (Rupicapra rupicapra)**, που έβοσκαν ήρεμα κοντά μας. Τσαγάκι, λουκούμια, αναμνηστικά σημαιάκια από την φετινή ετήσια Πανελλήνια Ορειβατική Συνάντηση, καθιερωμένη από χρόνια στη γιορτή του Αη – Λια. Αργά, και απολαμβάνοντας τη διαδρομή μας, πήραμε το δρόμο της επιστροφής για το καταφύγιο της Πετρόστρουγκας. Να όμως, που «Του Αη Λιός γυρίζει ο καιρός αλλιώς». Βαριά σύννεφα, αστραπές και βροντές, βροχή όλη τη νύχτα χωρίς σταματημό. Ρωμαλέος καιρός, αντάξιος του βουνού.

Το επόμενο πρωί ξεκινήσαμε με σιγανή βροχή και πυκνή ομίχλη, που είχε καλύψει το βουνό. Το δάσος της οξυάς ήταν πολύ ατμοσφαιρικό, μάς πρόσφερε εικόνες μαγικές. Αργότερα ξάνοιξε ο καιρός, το μονοπάτι ως την **Γκορτσιά** έφτασε στο τέλος του. Μπήκαμε στ' αυτοκίνητα και πήγαμε στα **Πριόνια** για κρασάκι στο ταβερνάκι. Το επετειακό τριήμερο στο μεγάλο βουνό της χώρας μας, τον μυθικό Όλυμπο, είχε τελειώσει...

Το βλέμμα του Αλέξη φεύγει μακριά, προς τα λημέρια του Ολύμπου.

- Δεν ξέρω αν ο Όλυμπος είναι το ωραιότερο βουνό του κόσμου. Αυτό που ξέρω είναι, ότι υπάρχουν κι αλλού βουνά με το ίδιο θρυλικό όνομα. Όπως όμως μου είπε ένας Αμερικανός ορειβάτης: «και στη χώρα μου υπάρχει βουνό Όλυμπος, όπως και σε άλλες χώρες, ακόμα και στον Άρη. Ο Όλυμπος των θεών όμως, το Πάνθεον, είναι ένας αυτός εδώ. Δεν φαντάζεσαι τι γοητεία ασκεί σε μας ακόμα και η πινακίδα στην Εθνική Οδό, που δείχνει τη διασταύρωση προς το βουνό και με μεγάλα γράμματα γράφει **ΟΛΥΜΠΟΣ**.»

Ξεκινώντας την επιστροφή για το σπίτι μου, στη Πάτρα, ξαναείδα στην Εθνική Οδό την πινακίδα του Ολύμπου. Και, πίστεψέ με, πρώτη φορά ένιωσα υπερήφανος στη ζωή μου για μια...πινακίδα.

Αντί επιλόγου, θα ήθελα να αναφέρω μερικά λόγια του Fred Boissonpas καταλήγει ο φίλος μου. Γράφτηκαν μερικά χρόνια μετά την πρώτη, ιστορική του ανάβαση στον Μύτικα :

«Κανένα έθνος δεν έχει μια έκταση που να μπορεί να συγκριθεί με την περιοχή του Ολύμπου, τόσο πλούσια σε μύθους, αναμνήσεις ιστορικές, ομορφιές κάθε λογής και δυνατότητες για εκμετάλλευση. Και ακριβώς εναντίον των κινδύνων μιας ανόητης και καταστρεπτικής εκμετάλλευσης πρέπει να προφυλαχτούμε. Φίλοι Έλληνες, το νου σας πριν είναι πολύ αργά».

Τα λόγια του Boissonpas αναφέρονται στο παλαιό και ιστορικό ελληνικό ορειβατικό περιοδικό **«Το Βουνό»**, τεύχος 27 του **1936**.

Ευχαριστίες

Ένα μεγάλο ευχαριστώ στον Ε.Ο.Σ. Πατρών μαζί με τον οποίο είχα τη χαρά να περπατήσω στην διαδρομή που περιγράψω πιο πάνω.

Αντίσκηνο ακριβώς στην ... άκρη του γκρεμού.

Όψεις Ολύμπου: Κρυστάλλινα, θειικά" νερά του ποταμού Ενιπέα στα Πριόνια. Πανέμορφες καμπανούλες (Campanula oreadum). Αγριόγιδα του Ολύμπου (Rupicapra rupicapra)

